

בס"ד, ט' חשוון התשפ"ז

בכורות ל"ב – מכירת מעשר בהמה ואכילת בכור בעל מום

שאלות:

1. אלי הפריש מעשר בהמה ורוצה למכור אותו לשכנו. זה מותר?

איסור מכירת מעשר בהמה

◦ בדף הקודם ראינו שמדין תורה מותר למכור מעשר בעל מום אחרי שחיטה, אבל חכמים אסרו זאת מחשש שיבואו למכור בחייו. ליתומים התירו למכור כרגיל, ולאדם גדול התירו להבליע את מחיר הבשר במחיר העור, החלב, הגידים והקרניים. הגמרא שואלת האם מותר להבליע את מחיר הבשר גם במחיר העצמות? **רבי חייא ורבי שמעון ברבי** אחד התיר ואחד אסר. הגמרא מסבירה שהם לא חלוקים: ההיתר נכון לבהמה גסה, שעצמותיה משמשות לכלים ולכן יש שווי לעצמות האלה, בעוד שהעצמות של בהמה דקה לא שוות כלום ולכן אסור. או אפשרות נוספת ששניהם עסקו בגסה, והדין תלוי אם במקום שלהם משתמשים בעצמות לכלים או לא.

הגמרא חוזרת לברייתא ושואלת מנין שמעשר, שנאמר בו "לא יגאל", אסור למכור, בניגוד לבכור שנמכר. **רב חנינא אמר** בשם **רב**, וכן **רב דימי** בשם **רבי יוחנן**, שלומדים בגזרה שווה מהמילה "יגאל" מחרמים (נכסים שאדם מקדיש בלשון חרם), שנאמר בהם גם "לא ימכר ולא יגאל": כמו שבחרמים אסורים גם מכירה וגם פדיון, ככה גם במעשר.

רב נחמן בר יצחק שאל לרב **הונא בריה דרב יהושע** האם המילה 'לא יגאל' "מופנית", כלומר לא נצרכת לגופה, אחרת יש מקום לפרוך אותה בסברה שחרמים לא דומים כי הם חלים גם על קדשים ולא רק על חולין. הגמרא מנסה להוכיח ש"לא יגאל" בחרמים מיותר, כי את איסור הפדיון אפשר ללמוד ממעשר, ודוחה את הניסיון: כי מעשר חמור יותר, שאם טעו במניין יש מצב שגם התשיעי והאחד עשר מתקדשים. לכן מנסים ללמוד לחרמים מבכור, ודוחים את הניסיון: כי בכור קדוש מרחם. בסוף הגמרא מסיקה שהמילה 'לא יגאל' במעשר מיותרת-מופנית, כי את איסור הפדיון במעשר לומדים מבכור בגזרה שווה.

הגמרא שואלת למה בכור לא נלמד בגז"ש מחרמים שאסור במכירה, ועונה שהמילה "פדייה" בבכור נצרכת בשביל הבכור עצמו. הגמרא שואלת למה בחרנו לפנות את הביטוי במעשר ולא בבכור, ועונה שלומדים "גאולה" מ"גאולה", ולא "פדייה" של בכור מ"גאולה" של חרמים. ולמרות שלפעמים לומדים ממילים שונות שמשמען זהה, זה רק כשאין לשון זהה, ובמעשר יש לשון מדויקת 'לא יגאל'. הגמרא שואלת למה בכור לא נלמד ממעשר בגזרה שווה "העברה" שלא ימכר, ועונה שהתורה מיעטה אותו בחרמים מהמילה "הוא" ("קדש קדשים הוא"), הוא ולא בכור, ומעשר לא מתמעט כי יש בו לשון גאולה כמו בחרמים.

רבא אמר ש"לא יגאל" בחרמים לא נצרך לגופו: כי כמו שהברייתא אומרת, חרמים בבית

הבעלים הם הקדש שאי אפשר לפדות, ובבית הכהן הם חולין, ולכן הייתור הזה זה בא ללמד שמעשר אסור במכירה. וזה מלמד כאמור למעשר ולא לבכור, כי הוא יותר מדויק 'לא יגאל'.

רב אשי אמר ש"לא יגאל" במעשר עצמו הפירוש שלו "לא ימכר", כי התורה כתבה "וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל", וכמו שתמורה חלה רק מחיים כך "לא יגאל" רק מחיים, ולאחר שחיטה מותר, ופדיון לא מתאים לזה (כי צריך להעמיד ולהעריך אותו לפני הכהן), והתורה התירה לאחר שחיטה כי קדושתו ירדה, וזה פחות מפריע שמוכרים אותו כמעשה חול.

הגמרא **מקשה** שההוכחה הזו מתאימה רק למי שסובר שקדשי מזבח בכלל העמדה והערכה. **ועונה** שלא ייתכן מצב שמחיים לא פודים ולאחר שחיטה כן, כי אם מחיים שקדושתו חזקה אין לה יכולת להחיל קדושה על פדיונו ולכן הוא לא נפדה, כל שכן אחרי שחיטה שקדושתו ירדה, ולכן "לא יגאל" פירושו "לא ימכר".

הגמרא **שואלת** למה התורה לא כתבה במפורש "לא ימכר", ועונה שאז היינו חושבים שרק המכירה אסורה, אבל הפדיון מותר (שזה בבעלים), ולכן כתבה "לא יגאל", שאומר שהוא גם לא נמכר וגם לא נפדה.

2. אורי הכהן הזמין את דני, שהוא לא כהן, לאכול בכור בעל מום. זה אפשרי?

אכילת בכור בעל מום

- המשנה **אומרת שבית שמאי אמרו** שישראל לא יכול להצטרף לכהנים לאכילת בכור (כשהכהן מזמין אותו לאכול איתו), **ובית הלל מתירים**, ואפילו לגוי. הגמרא **מבררת** שהמשנה היא כדעת **רבי עקיבא**, שאומר בברייתא שלפי **בית הלל** מותר אפילו לגוי, **ובית שמאי אמרו** שאין נמנים עליו אלא חבורה שכולה כהנים, **ובית הלל אמרו** שאפילו זרים. **בית שמאי לומדים** מהפסוק "וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כְּחֵזֶה הַתְּנוּפָה וְכֶשֶׂק הַיִּמִּין": כמו שבחזה ושוק של שלמים דווקא כהנים אוכלים ולא ישראל, ככה גם בבכור.

והגמרא תמשיך בדף הבא: את טענות **בית הלל** ומקור דעת **רבי עקיבא**.